

Универзитет Привредна академија у Новом Саду
University Business Academy in Novi Sad

Факултет за примењени менаџмент, економију и финансије Београд
Faculty of Applied Management, Economics and Finance Belgrade

ФАКУЛТЕТ ЗА
ПРИМЕЊЕНИ
МЕНАЏМЕНТ
ЕКОНОМИЈУ
И ФИНАНСИЈЕ

МЕФ

MEFKON20

International Scientific & Professional Conference

МЕЂУНАРОДНА НАУЧНО-СТРУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА

INNOVATION AS AN INITIATOR OF THE DEVELOPMENT

ИНОВАЦИЈЕ КАО ПОКРЕТАЧ РАЗВОЈА

INNOVATIONS AS THE KEY TO BUSINESS SUCCESS
ИНОВАЦИЈАМА ДО ПОСЛОВНОГ УСПЕХА

INTERNATIONAL CONFERENCE PROCEEDINGS

ЗБОРНИК РАДОВА СА МЕЂУНАРОДНОГ СКУПА

INNOVATIONS

December 3rd
Belgrade, 2020

Универзитет Привредна академија у Новом Саду

University Business Academy in Novi Sad

Факултет за примењени менаџмент, економију и финансије Београд

Faculty of Applied Management, Economics and Finance Belgrade

Међународна научно-стручна конференција

International Scientific & Professional Conference

МЕФкон 2020 / MEFkon 2020

ИНОВАЦИЈЕ КАО ПОКРЕТАЧ РАЗВОЈА

„Иновацијама до пословног успеха“

INNOVATION AS THE INITIATOR OF DEVELOPMENT

“Innovations as the Key to Business Success”

ЗБОРНИК РАДОВА СА МЕЂУНАРОДНОГ СКУПА

INTERNATIONAL CONFERENCE PROCEEDINGS

Београд, 3. децембар 2020. године
Међународна научно-стручна конференција
МЕФкон 2020:

„Иновације као покретач развоја“
Зборник радова са међународног скупа –
електронско издање
**радови су објављени у изворном облику*

Belgrade, December 3rd 2020
International Scientific & Professional Conference
MEFkon 2020:

“Innovation as an Initiator of the Development”
International Conference Proceedings –
digital edition
**papers were published in the original form*

Издавач / Publisher

Факултет за примењени менаџмент, економију и финансије Београд
Faculty of Applied Management, Economics and Finance Belgrade

За издавача / For the Publisher

Miodrag Brzaković, PhD, Council President
Tomislav Brzaković, PhD, Dean

Уредници / Editors

Darjan Karabašević, PhD
Svetlana Vukotić, PhD
Gabrijela Popović, PhD

Технички уредници / Technical editors

Sanja Anastasija Marković, MSc
Vuk Mirčetić, MSc

Дизајн / Design

Strahinja Vidojević, Bsc

Штампа / Print

Факултет за примењени менаџмент, економију и финансије Београд
Faculty of Applied Management, Economics and Finance Belgrade

Тираж / Number of copies

100

ISBN 978-86-84531-49-2

Организатор / Organizer:

Факултет за примењени менаџмент, економију и финансије, Београд
Faculty of Applied Management, Economics and Finance, Belgrade

Суорганизатори / Co-organizers:

Higher School of Finance and Management, Russian Presidential Academy of National Economy and Public Administration (RANEPA), Moscow, Russia

Faculty of Management in Tourism and Commerce Timișoara, Christian University “Dimitrie Cantemir” Bucharest, Romania

Faculty of Economics and Tourism “Dr. Mijo Mirković”, Juraj Dobrila University of Pula, Croatia

PAR University College, Rijeka, Croatia

University “Vitez”, Bosnia and Herzegovina

Faculty of Hotel Management and Tourism – Vrnjačka Banja, University of Kragujevac, Serbia

Institute of Agricultural Economics, Belgrade, Serbia

Faculty of Mechanical Engineering, Innovation Center, Belgrade, Serbia

National Association of Healthcare Professionals of Serbia, Serbia

Regional Chamber of Commerce of Šumadija and the Pomoravlje Administrative District, Serbia

Научни одбор / Scientific Committee

Marijana Carić, PhD, University Business Academy in Novi Sad, Serbia

Marko Carić, PhD, Faculty of Law, University Business Academy in Novi Sad, Serbia

Mirko Kulić, PhD, University Business Academy in Novi Sad, Serbia

Dragan Soleša, PhD, Faculty of Economics and Engineering Management, University Business Academy in Novi Sad, Serbia

Victor Palamarchuk, PhD, Higher School of Finance and Management, Russian Presidential Academy of National Economy and Public Administration, (RANEPA), Moscow, Russia

Stanislav Furta, PhD, Professor, Higher School of Finance and Management, Russian Presidential Academy of National Economy and Public Administration (RANEPA), Moscow, Russia

Marina Vvedenskaya, Higher School of Finance and Management, Russian Presidential Academy of National Economy and Public Administration (RANEPA), Moscow, Russia

Cipriana Sava, PhD, Faculty of Management in Tourism and Commerce Timișoara, Christian University "Dimitrie Cantemir" Bucharest, Romania

Marius Miculescu, PhD, Faculty of Management in Tourism and Commerce Timișoara, Christian University "Dimitrie Cantemir" Bucharest, Romania

Galina Verigina Mihailovna, PhD, Faculty of Economics, Russian Presidential Academy of National Economy and Public Administration (RANEPA), Moscow, Russia

Iva Slivar, PhD, Faculty of Economics and Tourism "Dr. Mijo Mirković", Juraj Dobrila University of Pula, Croatia

Violeta Šugar, PhD, Faculty of Economics and Tourism "Dr. Mijo Mirković", Juraj Dobrila University of Pula, Croatia

Roberta Kontošić, PhD, Faculty of Economics and Tourism "Dr. Mijo Mirković", Juraj Dobrila University of Pula, Croatia

Jamila Jaganjac, PhD, University "Vitez", Bosnia and Herzegovina

Edin Arnaut, PhD, University "Vitez", Bosnia and Herzegovina

Gordana Nikolić, PhD, PAR University College, Rijeka, Croatia

Bisera Karanović, PhD, PAR University College, Rijeka, Croatia

Sanda Grudić Kvasić, PhD, PAR University College, Rijeka, Croatia

Branko Mihailović, PhD, Institute of Agricultural Economics, Belgrade, Serbia

Zoran Simonović, PhD, Institute of Agricultural Economics, Belgrade, Serbia

Svetlana Roljević Nikolić, PhD, Institute of Agricultural Economics, Belgrade, Serbia

Drago Cvijanović, PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism in Vrnjačka Banja, University of Kragujevac, Serbia

Marija Lakićević, PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism in Vrnjačka Banja, University of Kragujevac, Serbia

Sonja Milutinović, PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism in Vrnjačka Banja, University of Kragujevac, Serbia

Milena Podovac, PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism in Vrnjačka Banja, University of Kragujevac, Serbia

Maja Đurović Petrović, PhD, Innovation Center of the Faculty of Mechanical Engineering, University of Belgrade, Serbia

Snežana Kirin, PhD, Innovation Center of the Faculty of Mechanical Engineering, University of Belgrade, Serbia

Jasmina Lozanović Šajić, PhD, Innovation Center of the Faculty of Mechanical Engineering, University of Belgrade, Serbia

Pere Tumbas, PhD, Faculty of Economics in Subotica, University of Novi Sad, Serbia

Aleksandar Grubor, PhD, Faculty of Economics in Subotica, University of Novi Sad, Serbia

Miodrag Vučić, PhD, National Association of healthcare professionals of Serbia, Serbia

Nebojša Vacić, PhD, National Association of healthcare professionals of Serbia, Serbia

Dragiša Stanujkić, PhD, Technical Faculty in Bor, University of Belgrade, Serbia

Ivan Micić, PhD, Faculty of Medicine, University of Niš, Serbia

Zoran Hajduković, PhD, Medical Faculty of the Military Medical Academy, University of Defence in Belgrade, Serbia

Ieva Meidutė-Kavaliauskienė, PhD, Faculty of Business Management, Vilnius Gediminas Technical University, Vilnius, Lithuania

Bratislav Predić, PhD, Faculty of Electronic Engineering, University of Niš, Serbia

Željko Stević, PhD, Faculty of Transport and Traffic Engineering, University of East Sarajevo, Doboj, Bosnia and Herzegovina

Dragan Pamučar, PhD, Military Academy, University of Defence, Belgrade, Serbia

Alptekin Ulutaş, PhD, Sivas Cumhuriyet University, Sivas, Turkey

Çağlar Karamaşa, PhD, Anadolu University, Eskişehir, Turkey

Natalia Vuković, PhD, Russian State Social University, Faculty of Ecology, Moscow, Russia

Goran Nikolić, PhD, Institute of European Studies, Belgrade, Serbia

Milan Stamatović, PhD, Faculty of Business and Law, University Union – Nikola Tesla, Serbia

Darko Vuković, PhD, Saint Petersburg School of Economics and Management, National Research University Higher School of Economics, St. Petersburg, Russia

Aleksandar Đoković, PhD, Faculty of Organizational Sciences, University of Belgrade

Velemir Ninković, PhD, Swedish University of Agricultural Sciences, SLU, Sweden

Hugo Van Veghel, PhD, Belgian Serbian Business Association, Belgium

Desimir Knežević, PhD, University of Priština, Serbia

Jonel Subić, PhD, Institute of Agricultural Economics, Serbia

Elez Osmani, PhD, Institute for Scientific Research, Montenegro

Nikola Ćurčić, PhD, Institute of Agricultural Economics, Belgrade, Serbia

Marina Milovanović, PhD, Faculty for Entrepreneurial Business and Real Estate Management, University Union-Nikola Tesla, Serbia

Boško Vojnović, PhD, Higher Education Institution for Agriculture, Serbia

Miodrag Brzaković, PhD, Faculty of Applied Management, Economics and Finance Belgrade, University Business Academy in Novi Sad, Serbia

Tomislav Brzaković, PhD, Faculty of Applied Management, Economics and Finance Belgrade, University Business Academy in Novi Sad, Serbia

Svetlana Vukotić, PhD, Faculty of Applied Management, Economics and Finance Belgrade, University Business Academy in Novi Sad, Serbia

Srđan Novaković, PhD, Faculty of Applied Management, Economics and Finance Belgrade, University Business Academy in Novi Sad, Serbia

Darjan Karabašević, PhD, Faculty of Applied Management, Economics and Finance Belgrade, University Business Academy in Novi Sad, Serbia

Tatjana Dragičević Radičević, PhD, Faculty of Applied Management, Economics and Finance Belgrade, University Business Academy in Novi Sad, Serbia

Ivona Brajević, PhD, Faculty of Applied Management, Economics and Finance Belgrade, University Business Academy in Novi Sad, Serbia

Gabrijela Popović, PhD, Faculty of Applied Management, Economics and Finance Belgrade,
University Business Academy in Novi Sad, Serbia

Pavle Radanov, PhD, Faculty of Applied Management, Economics and Finance Belgrade,
University Business Academy in Novi Sad, Serbia

Adriana Radosavac, PhD, Faculty of Applied Management, Economics and Finance Belgrade,
University Business Academy in Novi Sad, Serbia

Организациони одбор / Organizing Committee

Pavle Radanov, PhD, President of the Committee, Faculty of Applied Management, Economy and Finance Belgrade, University Business Academy in Novi Sad, Serbia

Sanja Anastasija Marković, MSc, Vice-president of the Committee, Faculty of Applied Management, Economy and Finance Belgrade, University Business Academy in Novi Sad, Serbia

Aleksandar Brzaković, PhD, Faculty of Applied Management, Economy and Finance Belgrade, University Business Academy in Novi Sad, Serbia

Pavle Brzaković, PhD, Faculty of Applied Management, Economy and Finance Belgrade, University Business Academy in Novi Sad, Serbia

Vuk Mirčetić, MSc, Faculty of Applied Management, Economy and Finance Belgrade, University Business Academy in Novi Sad, Serbia

Goran Jocić, Msc, Faculty of Applied Management, Economy and Finance Belgrade, University Business Academy in Novi Sad, Serbia

Cipriana Sava, PhD, Faculty of Management in Tourism and Commerce Timișoara, Christian University „Dimitrie Cantemir“ Bucharest, Romania

Gheorghe Pinteală, PhD, Faculty of Management in Tourism and Commerce Timișoara, Christian University “Dimitrie Cantemir“ Bucharest, Romania

ПРЕДГОВОР

И ове године, као и пет претходних, иновације су наш покретач развоја и повод да дамо нови допринос овој неисцрпној и изазовној теми. Неговање традиције императивно обавезује да за сваку нову конференцију будемо бољи и по квалитету радова, њиховој бројности и ширини. Истовремено, измењене животне околности намећу актуелност тренутка. Иновације и означавају и генеришу будућност, али почињу у садашњости која мора бити осветљена, анализирана и разматрана. Факултет за примењени менаџмент, економију и финансије у циљу друштвено одговорног пословања и бриге за здравље због пандемије је организовао ове године конференцију само на основу пристиглих радова, без физичког присуства учесника. Међутим, аутори су показали заинтересованост и поред отежане ситуације и ширења вируса *Covid 19*, а и број пристиглих радова је потврда тога. Управо су утицај и последице ширења вируса елаборирани и истраживани у више радова и то из различитих углова: туризма, дигиталне трансформације рада и радног окружења, пољопривреде, иновативног сектора, затим са медицинског аспекта који је иманентан епидемији. Поред тога, анализирани су социо-економске последице вируса, утицај на менаџмент, али и на трговински биланс у Европској унији, као и комуникацију у малопродаји. Овај списак у тематском смислу допуњују и луксузна индустрија и технологија индустрије 4.0. Овако свеобухватан тематски аспект је доказ да се иде у корак са временом. То даље имплицира да су иновације свуда око нас.

Та парадигма разноликости коју иновација носи, намеће и потенцира даљи тематски спектар који је присутан међу радовима. Дакле, није само утицај и последице корона вируса заокупљао пажњу учесника, већ су их инспирисали и други аспекти и проблематика.

Примерено теми „Иновације као покретач развоја“ и циљу научног скупа установљене су две сесије: I сесија: Иновације у функцији развоја (Тематски зборник) и II сесија: Иновацијама до пословног успеха (Зборник радова са међународног скупа). Избор теме скупа и свеprisутност иновација, као и понуђени већи број тематских области утицао је да су у овим публикацијама радови многих угледних универзитетских професора, истакнутих истраживача, експерата и научних радника, како из Србије, тако и из иностранства.

Зборници радова са међународног скупа, као резултат конференције, су у форми дигиталне едиције и биће доступни широј научној јавности. Публиковани радови у овим зборницима значајно доприносе утврђивању нераскидиве везе између иновација и развоја. Истовремено смо тиме показали да подручје иновација дефинитивно више није везано само за техничко – технолошки прогрес. У складу са тим, радови могу бити корисни како научној, тако и стручној јавности и свим заинтересованим за утицај иновација на развој.

Београд,

Децембар, 2020.

Уредници

Др Дарјан Карабашевић

Др Светлана Вукотић

Др Габријела Поповић

FOREWORD

This year, as well as the previous five, innovations are our driver of development and an occasion to make a new contribution to this inexhaustible and challenging topic. Nurturing tradition imperatively obliges us to be better for each new conference in terms of the quality of papers, their number, and breadth. At the same time, changed life circumstances impose the topicality of the moment. Innovations both mark and generate the future, but they begin in the present that must be illuminated, analyzed, and considered. Faculty of Applied Management, Economics and Finance, for the purpose of socially responsible business and health care due to the pandemic, organized a conference this year only on the basis of the submitted papers, without the physical presence of the participants. However, the authors showed interest despite the difficult situation and the spread of the Covid 19 virus, and the number of papers received is a confirmation of that. The impact and consequences of the spread of the virus have been elaborated and researched in several papers from different angles: tourism, the digital transformation of work and work environment, agriculture, innovation sector, then from the medical aspect that is immanent to the epidemic. In addition, the socio-economic consequences of the virus, the impact on management, but also on the trade balance in the European Union, as well as retail communication, were analyzed. This list is thematically complemented by the luxury industry and Industry 4.0 technology. Such a comprehensive thematic aspect is proof that we are keeping up with the times. This further implies that innovation is all around us.

This paradigm of diversity that innovation carries, imposes, and emphasizes the further thematic spectrum that is present among the articles. Thus, not only did the impact and consequences of the coronavirus capture the attention of the participants, but they were also inspired by other aspects and issues.

Appropriate to the topic "Innovation as the initiator of development" and the goal of the scientific conference, two sessions were established: Session I: Innovations in the function of development (Thematic Proceedings – Thematic Monograph) and Session II: Innovations as the key to business success (International conference proceedings). The choice of the topic of the meeting and the ubiquity of innovations, as well as the offered number of thematic areas, influenced the works of many eminent university professors, prominent researchers, experts, and scientists, both from Serbia and abroad.

Proceedings of the international conference, as a result of the conference, are in the form of a digital edition and will be available to the general scientific public. The papers published in these collections significantly contribute to establishing the unbreakable link between innovation and development. At the same time, we have shown that the field of innovation is definitely no longer related only to technical - technological progress. Accordingly, the papers can be useful to both the scientific and professional public and all those interested in the impact of innovation on development.

Belgrade,

December, 2020

Editors

Darjan Karabašević, PhD

Svetlana Vukotić, PhD

Gabrijela Popović, PhD

САДРЖАЈ / CONTENT:

РАДОВИ СА КОНФЕРЕНЦИЈЕ

CONFERENCE PAPERS

Alptekin Ulutaş Florentin Smarandache	PERSONNEL SELECTION WITH SD AND MARCOS METHODS	1
Mahmut Bakır Emircan Özdemir Şahap Akan	TRACING THE LOW-COST CARRIER BUSSINESS MODEL: A BIBLIOMETRIC RESEARCH	9
Selçuk Korucuk Ezgi Demir Çağlar Karamaşa	ANALYZING THE CRITICAL SUCCESS FACTORS OF ENTERPRISE RESOURCE PLANNING VIA NEUTROSOPHIC SETS: AN APPLICATION IN ORDU	19
Darjan Karabašević Dragiša Stanujkić Gabrijela Popović	SECURITY ASPECTS OF CLOUD COMPUTING	29
Ivona Brajević Miodrag Brzaković Dušan Rajčević	MODIFIED ARTIFICIAL BEE COLONY ALGORITHM APPLIED TO MULTILEVEL IMAGE THRESHOLDING	35
Ljiljana Stanojević Goran Jocić	HOW INDUSTRY 4.0 TECHNOLOGIES CAN BE USED IN COVID-19 PANDEMICS	43
Aleksandra Gajović	EMPLOYEE GREENING THROUGH THE GREEN AND IT INNOVATIONS	49
Ivona Brajević Miodrag Brzaković Goran Jocić	SINE COSINE ALGORITHM WITH FEASIBILITY-BASED RULES FOR ENGINEERING OPTIMIZATION	57
Jelena Cvijović	THE ROLE OF HUMAN RESOURCE MANAGEMENT IN GREENING THE COMPANY	65

Crăciun Sabău Cristina Mihaela Nagy	PARTICULARITIES REGARDING THE CALCULATION OF THE NET SALARY IN ROMANIA	71
Željko Karganović Slađana Pavić Jelena Raković - Radivojević	UTICAJ IZOLACIJE NA PONAŠANJE I RASPOLOŽENJE LJUDI TOKOM PANDEMIJE COVID 19	79
Гордана Петровић Дарјан Карабашевић Светлана Вукотић	ЕФЕКТИ ПАНДЕМИЈЕ COVID- 19 НА ТРГОВИНСКИ БИЛАНС У ЗЕМЉАМА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ	86
Jozo Piljić	ZNAČAJ KONKURENTNOSTI I KONKURENTNA POZICIJA BOSNE I HERCEGOVINE	92
Nikola Radić Vlado Radić	SPEKTAR SOCIO- EKONOMSKIH POSLEDICA PANDEMIJE KORONA VIRUSA	102
Гордана Петровић Срђан Новаковић Горан Николић	ЕКОНОМСКИ ПОКАЗАТЕЉИ РАЗВОЈА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ У ПЕРИОДУ ОД 2010-2020. ГОДИНЕ	113
Adnan Salkić	ZAŠTITA ZAPOSLENIKA U VIN I EUROPSKOJ UNIJI	122
Danijela Vujić Darjan Karabašević Gabrijela Popović	ODLIKE PROCESA OČUVANJA PRIRODNIH RESURSA U FUNKCIJI ODRŽIVOG RAZVOJA	131
Љубиша Стајић Милица Стајић Милош Јелић	ЗНАЧАЈ УЛАГАЊА У ИСТРАЖИВАЊЕ И РАЗВОЈ ЗА ОДРЖИВОСТ ПРИВРЕДЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ	137
Бранкица Тодоровић	ИНОВАТИВНИ МОДЕЛИ ЕКОНОМИЈЕ ЗНАЊА И ОДРЖИВИ ПРИВРЕДНИ РАЗВОЈ	148
Милена Подовац	МАНИФЕСТАЦИОНИ ТУРИЗАМ У ФУНКЦИЈИ	157

	КОНКУРЕНТНОСТИ ОДАБРАНИХ ГРАДОВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ	
Светлана Марковић	ПРАВЦИ УПРАВЉАЊА МЕНАџМЕНТОМ У КРИЗНОЈ ФАЗИ ТУРИЗМА ИЗАЗВАНОЈ COVID -19 ВИРУСОМ	168
Слободан Васић Јасмина Секеруш	УТИЦАЈ ИНОВАЦИЈА НА РАЗВОЈ ЗДРАВСТВЕНОГ ТУРИЗМА	174
Kosana Vićentijević Ivan Pantelić Nikola Stojanović	IZAZOVI DIGITALIZACIJE POSLOVANJA U LUKSUZNOJ INDUSTRIJI U VREME PANDEMIJE COVID-19	185
Marko Filijović Borka Šolaja	MOTIVI EMIGRACIJE MEDICINSKIH SESTARA IZ REPUBLIKE SRBIJE	191
Mirjana Matic	SPECIFIČNOST INTERNIH KOMUNIKACIJA U MALOPRODAJI U PERIODU PANDEMIJE COVID19 – MERCATOR-S CASE STADY	203
Олгица Милошевић Светлана Марковић	ПОРЕЗ НА ДОХОДАК ГРАЂАНА КАО ВРСТА ПОРЕЗА И ОПОРЕЗИВАЊЕ ДОХОТКА У СРБИЈИ	211
Марија Јаношик Тијана Ђукић Адам Малешевић	УТИЦАЈ КУЛТУРЕ НА СКЛОНОСТ КА ПРЕДУЗЕТНИШТВУ	218
Јасмина Петровић Милан Недељковић Срба Младеновић	КОМПОЗИТИ КАО ИМПЕРАТИВ САВРЕМЕНИХ ТЕХНОЛОГИЈА	225
Predrag Todorov Adriana Radosavac Vuk Mirčetić	UTICAJ LIDERSTVA NA OBRAZOVNI PROCES	232
Татјана Јановац Јелена Гадић Маријана Вукчевић	МОТИВАЦИЈА И ЗАДОВОЉСТВО ПОСЛОМ У ФУНКЦИЈИ ЕФЕКТИВНОГ УПРАВЉАЊА ЉУДСКИМ РЕСУРСИМА	241

Ивана Лешевић Павле Раданов Адриана Радосавац	ПРОФЕСИОНАЛИЗАЦИЈА ЈАВНЕ УПРАВЕ	247
Biljana Ilić Gordana Đukić Goran Radisavljević	SHVATANJE EKOTURIZMA I ZAŠTITE PRIRODNIH VREDNOSTI – POREĐENJE AMERIKE I SRBIJE	253
Даница Ненадовић Павле Брзаковић Нађа Петровић	УЛОГА И ЗНАЧАЈ МЕНАџМЕНТА У ОКВИРУ НЕПРОФИТНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА	263
Душица Јовановић Немања Бојић	РАТНИ ТУРИЗАМ КАО ДЕО САВРЕМЕНОГ ТУРИЗМА	269
Tihomir Radovanović Pavle Radanov Marko Filijović	OBRAZOVANJE KAO KREATOR LJUDSKOG ŽIVOTA	275
Milan Nedeljković Jasmina Petrović Srba Mladenović	POVRŠINSKI NAPON KAO BITAN FENOMEN U INDUSTRIJI, TEORETSKA RAZMATRANJA I METODE ISPITIVANJA	285
Tihomir Radovanović Pavle Radanov Sanja Anastasija Marković	USKLAĐENOST UPUTSTAVA ZA IZRADU NAUČNIH RADOVA SA METODOLOGIJOM NAUČNOG ISTRAŽIVANJA	296
Бојана Бојичић Маја Врбанац	МАРКЕТИНГ И ИНОВАЦИЈЕ КАО ФАКТОР ТРЖИШНЕ КОНКУРЕНТНОСТИ	304
Nađa Petrović	ZELENI MARKETING I ODRŽIVI RAZVOJ IZ PERSPEKTIVE MLADIH STUDENATA	312
Ana Radulović	EKONOMSKE STRUKTURE, INSTITUCIJE I EKONOMSKI UČINAK	319
Vojkan Bižić	SAVREMENE MARKETINŠKE KOMUNIKACIJE U SPORTU	325

Маја Врбанац	ПРИМЕНА ДРУШТВЕНИХ	
Александар Бојичић	МРЕЖА У МАРКЕТИНГУ И У	331
Бојана Бојичић	ПОСЛОВАЊУ	

Odlike procesa očuvanja prirodnih resursa u funkciji održivog razvoja

Danijela Vujić¹, Darjan Karabašević², Gabrijela Popović³

¹ *Vojnomedicinska akademija, Crnotravska 17, Beograd, Srbija, danijela.76@outlook.com*

² *Fakultet za primenjeni menadžment, ekonomiju i finansije, Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu, Jevrejska 24, Beograd, Srbija, darjan.karabasevic@mef.edu.rs*

³ *Fakultet za primenjeni menadžment, ekonomiju i finansije, Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu, Jevrejska 24, Beograd, Srbija, gabrijela.popovic@mef.edu.rs*

Apstrakt: Imajući u vidu da su prirodni resursi činilac koji je neophodan za funkcionisanje društava u savremenom svetu ograničeni, cilj ovog rada je bio da ukaže na ulogu ekološkog menadžmenta na očuvanje prirodnih resursa. Ovaj rad ukazuje na značaj koncepta očuvanja prirodnih resursa. Sa aspekta ekološkog menadžmenta i nastoji da analizira odnose između populacije biljaka, životinja i njihovih zajednica kao i njihove odnose sa faktorima životne sredine, pritom uključujući i ljudske uticaje. Pod takvim okolnostima dolazi do ekološkog poremećaja koji nastaje u trenutku kada životna sredina krene da negativno deluje i utiče na opstanak živih vrsta ili određene populacije.

Ključne reči: prirodni resursi, ekološki poremećaj, održivi razvoj, životna sredina.

1. UVOD

Ubrzana industrijalizacija i sve veći nivo proizvodnje u svetu uslovio je sve brže iscrpljivanje prirodnih resursa i nastanak ekoloških problema, što direktno utiče na životnu sredinu. Ceo svet pogađaju ozbiljni ekološki problemi, međutim sve je teže naći balans između proizvodnje i ekologije. Osnovni cilj očuvanja prirodnih resursa se ogleda pre svega u balansu korišćenja istih. Neophodna je uravnoteženost između eksploatacije resursa, ekonomskih interesa, društvenih interesa i interesa zaštite životne sredine. To podrazumeva korišćenje resursa u skladu sa konceptom održivog razvoja, poštujući tri bitna imperativa na kojima se zasniva sam koncept tj. ekološki imperativ, društveni i ekonomski imperativ.

Prirodni resursi su činilac koji je neophodan za funkcionisanje društava u savremenom svetu. Svaki oblik ljudske aktivnosti koristi neki vid prirodnih resursa. Prirodni resursi se mogu definisati kao pojave ili procesi koji utiču pozitivno ili negativno na razvoj živih bića. Oni mogu biti obnovljivi i neobnovljivi, ograničeni ili neograničeni, biotički ili abiotički. Prirodni resursi kreiraju okolinu u okviru koje ljudi obavljaju svoje privredne i vanprivredne aktivnosti.

Poslednje dve decenije XX veka predstavljale su prekretnicu za usvajanje odredbe održivog razvoja kao ključne etičke i političke paradigme u cilju rešenja ekoloških i socijalnih problema, koji su planetu Zemlju zahvatili. Održivi razvoj predstavlja bitno pitanje za čovečanstvo, a podrazumeva pružanje mogućnosti svim građanima za sticanje znanja, veština, navika, vrednosti i razvijanje svesti da učestvuju u donošenju odluka koje će im poboljšati kvalitet života, istovremeno ne ugrožavajući buduće generacije u zadovoljenju svojih potreba.

2. ZNAČAJ PRIRODNIH RESURSA

Upravljanje prirodnim resursima u suštini zavisi od ljudi. Uspeh upravljanja prirodnim resursima na kraju je uslovljen stepenom učešća zajednice i stepenom usvajanja ekološko-održivih praksi širom zajednice. Upravljanje prirodnim resursima treba da integriše upravljanje društvenim, ekonomskim i ekološkim vrednostima uključivanjem zajednice i industrije u planiranje i donošenje odluka po pitanju prirodnih resursa.

Mihajlović (2013) navodi da je privredni razvoj nezamisliv bez prirodnih resursa. Prirodni resursi spadaju u grupu osnovnih i nezaobilaznih faktora na kojima se temelji razvoj. Rast svetske privrede se do skora temeljio na pretpostavci da su prirodni resursi neiscrpn i da ih ima u izobilju, najveća eksploatacija je uzela maha posle drugog svetskog rata. Za to vreme industrijski svet je utrošio mnogo više mineralnih sirovina, nego što je potrošeno u celokupnoj istoriji čovečanstva. Eksploatacija takvog nivoa nas dovodi do toga da se zapitamo o budućem sagledavanju korišćenja raspoloživih prirodnih resursa.

U Nacionalnoj strategiji održivog korišćenja prirodnih resursa i dobara može se pronaći sledeća definicija prirodnih resursa: „prirodni resursi su obnovljive ili neobnovljive geološke, hidrološke i biološke vrednosti, koje se direktno ili indirektno, mogu koristiti ili upotrebiti, a imaju realnu ili potencijalnu ekonomsku vrednost. Takođe se ističe da prirodni resursi obezbeđuju pet osnovnih funkcija (Nacionalna strategija održivog korišćenja prirodnih resursa i dobara, 2012):

- Funkciju izvora (proizvodnja obnovljivih i neobnovljivih resursa, biomase, itd.);
- Funkciju primaoca (apsorpcija otpadnih tokova, kao što su otpad i zagađujuće materije);
- Funkciju kruženja (globalni ciklusi kruženja materije, obnavljanje biomase);
- Informacionu funkciju (genski fondovi, model ili prototip tehničkih sistema);
- Rekreativnu i druge funkcije (zadovoljenje obrazovnih, duhovnih, estetskih, kulturnih, turističkih, zdravstvenih potreba ljudi).

Prema Nikoliću (2010), iscrpljivi prirodni resursi su oni resursi koji se korišćenjem smanjuju, troše, iscrpljuju. U zavisnosti od toga, da li se korišćenjem reprodukuju ili ne, svi iscrpljivi resursi se dele na:

- obnovljive i
- neobnovljive.

Magdalinović i Magdalinović-Kalinović (2012) iznose stav da se sa stanovišta vremena trajanja, prirodni resursi dele na neobnovljive resurse (mineralne sirovine – minerali resursi) i obnovljive resurse (zemljište i vode sa florom i faunom i obnovljivi energetske resursi). Takođe ističu da se gotovo industrijski razvoj svake zemlje temelji na prirodnim resursima.

Mihajlović (2013) ističe da se u savremenim uslovima poslovanja i tržišnog privređivanja prirodnim resursima treba upravljati u cilju racionalnog korišćenja. Upravljanje prirodnim resursima obuhvata tri segmenta. Prvi segment je strategijsko planiranje u kojem se definišu ciljevi, zadaci i sredstva kao i metode za njihovo ostvarenje. Drugi segment je realizacija strategijskih postavki koja obuhvata realizaciju utvrđene strategije tj. planova koji iz nje proističu. Treći segment je kontrola izvršenja strategijskih ciljeva.

Obnovljivi prirodni resursi čine posebnu grupu iscrpljivih resursa koji se prilikom korišćenja troše ali se u isto vreme regenerišu tj. obnavljaju. Karakteristika za upravljanje ovom vrstom resursa se ogleda u tome da se uskladi odnos između stepena iscrpljivosti i stepena regeneracije. Za razliku od obnovljivih prirodnih resursa, upravljanje neobnovljivim prirodnim resursima je znatno složenije iz prostog razloga jer se zalihe pri iscrpljivanju znatno smanjuju. Osnovni pristup u upravljanju neobnovljivim prirodnim resursima je visok stepen racionalnosti prilikom njihovog korišćenja uz poštovanje koncepta i principa održivog razvoja (Mihajlović, 2013).

3. PARADIGMATSKI ASPEKTI URBANE I INDUSTRIJSKE EKOLOGIJE

Populacija Zemlje se više nego duplirala tokom druge polovine dvadesetog veka. Sa približno 2,5 milijarde stanovnika tokom 1950. godine na preko 6 milijarde 2000. godine. Pored ovog eksponencijalnog porasta stanovništva, prema podacima UN očekivani rast populacije u urbanim delovima između 2000. i 2030. godine će biti oko 2 milijarde (Endlicher *et al.*, 2007). Pre nego što se pristupi pojmovima urbane i industrijske ekologije, valja definisati generalno pojam ekologije. McIntyre *et al.* (2008) iznose jednostavnu definiciju ekologije, odnosno da ekologija proučava odnose između organizama i njihovog okruženja.

Sukopp i Wittig (1998), termin „urbana ekologija“ definišu na dva načina. U okviru prirodnih nauka, urbana ekologija kao poddisciplina biologije i ekologije se bavi biološkim obrascima i pratećim ekološkim procesima u urbanim sredinama. U tom smislu, urbana ekologija nastoji da analizira odnose između populacije biljaka, životinja i njihovih zajednica kao i njihove odnose sa faktorima životne sredine, pritom uključujući i ljudske uticaje. Iz ove perspektive, istraživanje nije ograničeno antropocentričnim evaluacijama. Druga, komplementarna definicija, za razliku od prve, podrazumeva antropocentričnu perspektivu. U njoj se urbana ekologija shvata kao multidisciplinarni pristup poboljšanju uslova života za ljudsku populaciju u gradovima, a odnosi se na ekološke funkcije. Alberti (2005), tvrdi da urbana ekologija predstavlja proučavanje ekosistema koje uključuje ljude koji žive u gradovima i urbanizirajuće predele. Urbana ekologija istražuje usluge ekosistema koje su usko povezane sa obrascima urbanog razvoja.

Urbana ekologija je relevantna za urbanističku politiku, s obzirom da svako poboljšanje uslova života u urbanim sredinama zahteva društvenu i individualnu svest o problemu, kao i pokušaj da gradovi budu održivi u smislu prirodnog okruženja (Endlicher *et al.*, 2007).

Za razliku od urbane ekologije, industrijska ekologija je industrijska po tome što se fokusira na proizvodne procese tokom stvaranja proizvoda. Privredna društva se u konceptu industrijske ekologije vide kao agenti za unapređenje životne sredine iz prostog razloga što poseduju tehnološku ekspertizu koja je od ključnog značaja za uspešno sprovođenje ekološki osmišljenog proizvodnog procesa (Lifset & Graedel, 2002).

Kao što navode Frosch i Gallopoulos (1989), industrijska ekologija je ekološka u najmanje dva smisla. Industrijska ekologija istražuje ne-ljudske „prirodne“ ekosisteme kao modele industrijske aktivnosti. Industrijska ekologija stavlja ljudsku tehnološku aktivnost tj. industriju u kontekst većih ekosistema, pritom istražujući izvore resursa koji se koriste u društvu, u smislu kapaciteta za apsorbovanje ili detoksikaciju otpada. Širok spektar industrijske ekologije može se učiniti konkretnijim ispitivanjem ključnih elemenata na terenu, poput (Lifset & Graedel, 2002):

- Biološke analogije;
- Korišćenja perspektiva sistema;
- Uloge tehnoloških promena;
- Uloge kompanija;
- Dematerijalizacije i eko efikasnosti; i
- Budućih istraživanja i praksi.

Kao relativno novo polje, industrijska ekologija predstavlja grupu koncepata, alata, primena i ciljeva. Međutim, neki aspekti industrijske ekologije imaju dobro definisane odnose, dok su neki elementi samo grubo definisani.

4. EKOLOŠKI POREMEĆAJ

Trenutne definicije ekološkog poremećaja su intuitivne i zasnovane su na strukturi sistema. To je pre svega zato što su koncepti zasnovani na iskustvu na određenim nivoima organizacije ili na sistemima čija je struktura dobro poznata. Stoga su definicije neadekvatne za kreiranje opšte teorije ekološkog poremećaja. Univerzalno primenljiva definicija bi trebala da (Pickett *et al.*, 1989):

- identifikuje objekat koji je bio predmet „poremećaja“;
- napravi razliku u promenama u objektu koji je bio predmet poremećaja; i
- razlikuje direktne i indirektne posledice poremećaja.

Ekološki poremećaji se generalno shvataju kao negativni događaji koji su uglavnom praćeni elementima oštećenja ili uništenja. Ekosistem se onda „oporavlja“ od negativnog događaja tj. uznemiravanja. Međutim, poremećaj takođe može osloboditi resurse koji su postali nedostupni u postojećem sistemu (Bazzaz, 1983). Pickett *et al.* (1989) iznose stav da je ekološki poremećaj promena u minimalnoj strukturi objekta uzrokovanog faktorom izvan nivoa interesa. Izvan nivoa interesa se

odnosi se na bilo koju radnju koja potiče izvan jedinice u pitanju, uključujući i rad jedinica višeg nivoa.

Uopšteno govoreći, ekološki poremećaj nastaje u trenutku kada životna sredina krene da negativno deluje i utiče na opstanak živih vrsta ili određene populacije. To se dešava u situacijama i trenucima kada određeni faktori životne sredine počnu da gube na svom kvalitetu u poređenju sa potrebama živih vrsta i to nakon promene abiotičkih ekoloških faktora npr. porast nivoa temperature ili smanjenje količina padavina (<https://sites.google.com/site/ekologija22/home/biocenoza/ekoloski-poremecaj>).

Pickett i White (2013), u svojim istraživanjima iznose zaključak da je ekološki poremećaj značajan i rasprostranjen fenomen u prirodi. Ekološki poremećaj je zajednički za mnoge različite sisteme. Funkcioniše ili je funkcionisao u svim vremenskim i prostornim nivoima i nivoma organizacije ekološkog i evolucionog interesa.

Većinu prirodnih poremećaja su popisali White (1979) i White & Pickett (1985) poput: požara, uragana, oluja, ledenih oluja, kriogenezu i oštećenja od zamrzavanja, klizišta, lavina, obalnih erozija, suša, fluktuirajuće nivoe vode, aluvijalne procese, biotehnoške poremećaje poput napada insekata, gljivičnih bolesti, invaziju biljaka i korova i poremećaja koje je izazvao čovek.

Oporavak ekosistema posle poremećaja može se opisati u smislu rezilijencije i istrajnosti odnosa unutar sistema i mera sposobnosti (sistema) da apsorbuje promene stanja varijabli, pokretačkih varijabli i parametara istrajnosti, stabilnosti i sposobnosti sistema da se vrati u stanje ravnoteže posle privremenog poremećaja (Denslow, 1985).

5. ZNAČAJ ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

Zaštita životne sredine je od sve veće važnosti i postaje glavna preokupacija naučnika. Najčešća definicija životne sredine jeste ona koju je predložilo Međunarodno udruženje epidemiologa i ona glasi: „životna sredina predstavlja naseljeni deo Zemljinog prostora u kome živa bića mogu da opstanu. Ona podrazumeva kompleks svih uticaja van određenog organizma, koji dolaze, kako od nežive prirode, odnosno fizičko-hemijskih uslova sredine, tako i od drugih živih bića, te zajedno deluju na dati organizam, na onom mestu na kome živi“. Prema tome, sve što se nalazi “van” ljudskog organizma (fizički, hemijski, biološki i drugi faktori) je životna sredina“. Ona se može posmatrati kao sistem koji čine: atmosfera, hidrosfera, litosfera, zemljište i organizmi (Manahan, 2000).

Zaštita i unapređenje životne sredine predstavlja kao što navode Mihailović *et al.* (2018), jednu od najprioritetnijih oblasti definisanih Nacionalnom strategijom održivog razvoja Republike Srbije. Životna sredina, pored fizičkih, hemijskih i bioloških faktora, obuhvata i socijalne, kulturne, političke, ekonomske i druge faktore koji na bilo koji način mogu da utiču na zdravstveno stanje ljudske populacije. Brown & Berthouex (2013) ističu da se Deklaracija o životnoj sredini i razvoju iz Ria iz 1992. godine sastoji iz 27 principa za budući održivi svetski razvoj. Tri od ovih 27 su:

- Da bi se postigao održivi razvoj, zaštita životne sredine će biti sastavni deo lanca razvojnog procesa i ne može se razmatrati izlovano od njega;
- Države treba da usvajaju delotvorno zakonodavstvo. Ekološki standardi, ciljevi upravljanja i prioritete treba da odražavaju ekološki i razvojni kontekst na koji se primenjuju. Standardi koji primenjuju neke zemlje mogu biti neadekvatni iz neopravdanih ekonomskih i socijalnih troškova u drugim zemljama, posebno u zemljama u razvoju; i
- Mir, razvoj i zaštita životne sredine su međuzavisni i nedeljivi.
- Zaštita životne sredine predstavlja set postupaka i mera koji imaju za cilj da spreče ugrožavanje životne sredine a njih je neophodno sprovoditi etapno i planski (Marjanović *et al.*, 2018). Ono što je bitno napomenuti jeste da se pod zaštitom životne sredine ne podrazumeva samo zaštita zdravlja ljudi već i očuvanje flore i faune.

Prednosti zaštite životne sredine su očigledne i značajne. Smanjenje zagađenja smanjuje rizike javnog zdravlja koji se odnose na izlaganje zagađenju. Takođe poboljšava javnu dobrobit omogućavajući veće

moćnosti za uživanje u pogodnostima povezanim sa čistijim prirodnim okruženjem. Zaštita životne sredine doprinosi ljudskom duhu kroz vraćanje ravnoteže između čovečanstva i prirodnog okruženja. Pragmatičniji zakoni o zaštiti životne sredine su izvor novih radnih mesta u industrijama koje kontrolišu zagađenje (Lazarus, 1992).

U zadnje vreme se sve češće u kontekstu životne sredine spominje termin integrisani menadžment tj. integrisano upravljanje zaštitom životne sredine. Integrisano upravljanje zaštitom životne sredine zasniiva se na konceptu da se ekološkim regijama mora holistički upravljati, nevezano da li su te regije definisane granicama slivova, bioregiona ili drugih kriterijuma (Margerum, 1999). Born i Sonzogni (1995) ističu da „integrisano upravljanje zaštitom životne sredine predstavlja odgovor na većinu tradicionalnih upravljanja prirodnim resursima, koji su u velikoj meri reaktivni, razdvojeni i usko ograničeni.

Iako još uvek nema konsenzusne definicije integrisanog upravljanja zaštitom životne sredine i između teoretičara postoje znatne razlike, Downs *et al.* (1991), iznose neke idejne zamisli:

- Koordinisana kontrola, usmerenje ili uticaj svih ljudskih aktivnosti u definisanom sistemu životne sredine da bi se postigao i balansirao najširi mogući spektar kratkoročnih i dugoročnih ciljeva;
- Proces formulisanja i implementacije toka akcija koji uključuje prirodne i ljudske resurse u ekosistemu, uzimajući u obzir društvene, političke, ekonomske i institucionalne faktore koji deluju unutar ekosistema u cilju postizanja specifičnih društvenih ciljeva; i
- Inkluzivnog pristupa koji uzima u obzir opseg i obim pitanja životne sredine i ljudskih pitanja i njihovih interkonekcija. Strateški i interaktivni proces se koristi za identifikaciju ključnih elemenata i ciljeva na kojima treba usmeriti pažnju.

ZAKLJUČAK

Ekologija je danas najfrekventnija reč na planeti, a prema njoj je neophodno odnositi se sa pažnjom dobrog i odgovornog domaćina. Prisutna zagađenost prirode govori o nepoštovanju njenih lepota te je ekologija i kao nauka a i kao pokret najaktualnija tema današnjice. Sve učestaliji ekološki problemi razvijenih zemalja povezani su sa industrijalizacijom, urbanizacijom i eksploatacijom prirodnih resursa. U drugoj polovini 20. veka već se došlo do ozbiljnijih shvatanja od strane svetske zajednice da se opstanak čovečanstva može i mora obezbediti jedino putem održivog razvoja.

Sa stanovišta ekološkog menadžmenta, percepcija održivog razvoja je upravljanje prirodnim resursima na takav način koji osigurava njihov kvalitet i njihovu dovoljnost.

Korišćenje prirodnih resursa u cilju ekonomskog razvoja deluje suviše jednostavno. Zemlja ima mnoštvo zemnih i podzemnih bogatstava koje je moguće transformisati u ljudski i fizički kapital koji može biti dalje korišćen za podršku zapošljavanju i generisanje ekonomskog razvoja. Međutim, danas se prirodni resursi eksploatišu daleko iznad granice održivosti, te se usled toga budući razvoj zasnovan na prirodnim resursima dovodi u pitanje. Stoga, je od izuzetnog značaja iznaći rešenja kako prevazići budući nedostatak prirodnih resursa, odnosno, kako ih danas eksploatisati na jedan racionalan način kako upotreba istih ne bi bila dovedena u pitanje za buduće generacije.

REFERENCE

- Alberti, M. (2005). The effects of urban patterns on ecosystem function. *International regional science review*, 28(2), 168-192.
- Bazzaz, F. A. (1983). *Characteristics of populations in relation to disturbance in natural and man-modified ecosystems*. In *Disturbance and ecosystems* (pp. 259-275). Springer, Berlin, Heidelberg.
- Born, S. M., & Sonzogni, W. C. (1995). Integrated environmental management: strengthening the conceptualization. *Environmental management*, 19(2), 167-181.
- Brown, L. C., & Berthouex, P. M. (2013). *Pollution Prevention and Control: Part I: Human Health and Environmental Quality*. eBooks and textbooks from bookboon.com.

- Denslow, J.S. (1985). *Disturbance-mediated coexistence of species*. In: S.T.A. Pickett and P.S. White (Editors), *The Ecology of Natural Disturbance and Patch Dynamics*. Academic Press, Orlando, FL, 307-323.
- Downs, P. W., Gregory, K. J., & Brookes, A. (1991). How integrated is river basin management?. *Environmental management*, 15(3), 299-309.
- Endlicher, W., Langner, M., Hesse, M., Mieg, H. A., Kowarik, I., Hostert, P., & Wessolek, G. (2007). *Urban ecology—Definitions and concepts*. In *Shrinking Cities: Effects on Urban Ecology and Challenges for Urban Development* (Vol. 1, No. 16, pp. 1-16). Peter Lang Publishing Group in association with GSE Research.
- Frosch, R. A., & Gallopoulos, N. E. (1989). Strategies for manufacturing. *Scientific American*, 261(3), 144-152.
- <https://sites.google.com/site/ekologija22/home/biocenoza/ekoloski-poremecaj> (10.06.2020.)
- Lazarus, R. J. (1992). Pursuing Environment Justice: The Distributional Effects of Environmental Protection. *Nw. UL Rev.*, 87, p.787.
- Lifset, R., & Graedel, T. E. (2002). *Industrial ecology: goals and definitions*. A handbook of industrial ecology, 3-15.
- Magdalinović, N. & Magdalinović-Kalinović, M. (2012). *Upravljanje prirodnim resursima*. Fakultet za menadžment Zaječar, Megatrend univerzitet Beograd.
- Manahan, S.E. (2000). *Environmental science, technology and chemistry*. CRC Press LLC, Boca Raton.
- Margerum, R. D. (1999). Integrated environmental management: the foundations for successful practice. *Environmental management*, 24(2), 151-166.
- Marjanović, M., Jovanović, L., Milošević M. (2018). Ekonomska i ekološka bezbednost kao ključni elementi održivog razvoja organizacije. *Ecologica*, 25(89), 47-52.
- McIntyre, N. E., Knowles-Yáñez, K., & Hope, D. (2008). Urban ecology as an interdisciplinary field: differences in the use of “urban” between the social and natural sciences. *Urban Ecology*, 49-65.
- Mihailović, B., Miletić, V., Muškić, S. (2018). Ekološki konsalting u funkciji afirmacije održivog razvoja. *Ecologica*, 25(89), 99-104.
- Mihajlović, D. (2013). *Strategijsko upravljanje prirodnim resursima*. Fakultet za menadžment Zaječar, Megatrend univerzitet Beograd.
- Nikolić, R. (2010). *Ekonomija prirodnih resursa*. Tehnički fakultet u Boru, Univerzitet u Beogradu.
- Pickett, S. T. A., & White, P. S. (2013). *The ecology of natural disturbance and patch dynamics*. Elsevier.
- Pickett, S. T. A., Kolasa, J., Armesto, J. J., & Collins, S. L. (1989). The ecological concept of disturbance and its expression at various hierarchical levels. *Oikos*, 129-136.
- Sukopp, H. & Wittig, R. (1998). *Was ist Stadtökologie?* In: Sukopp, H. & R. Wittig (eds.): *Stadtökologie*. 2nd ed. Stuttgart etc.: 1-12.
- Vlada, R. S. (2012). Nacionalna strategija održivog korišćenja prirodnih resursa i dobara.
- White, P. S. (1979). Pattern, process, and natural disturbance in vegetation. *The botanical review*, 45(3), 229-299.
- White, P. S., & Pickett, S. T. (1985). Natural disturbance and patch dynamics: An introduction, 3-13.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

001.895(082)(0.034.2)

005.94(082)(0.034.2)

658:[007:004(082)(0.034.2)

502.131.1(082)(0.034.2)

330.341.1(082)(0.034.2)

616.98:578.834]:33(082)(0.034.2)

МЕЂУНАРОДНА научно-стручна конференција МЕФкон Иновације као покретач развоја (2020 ; Београд)

Иновацијама до пословног успеха [Електронски извор] : зборник радова са међународног скупа / Међународна научно-стручна конференција МЕФкон 2020 Иновације као покретач развоја, [Београд, 3. децембар 2020. године] ; [организатор] Факултет за примењени менаџмент, економију и финансије = Innovations as the key to business success : international conference proceedings / International scientific & professional conference MEFkon 2020 Innovation as the initiator of development, [Belgrade, December 3th 2020] ; [organizer] Faculty of Applied Management, Economics and Finance ; [уредници, editors Darjan Karabašević, Svetlana Vukotić, Gabrijela Popović]. - Београд : Факултет за примењени менаџмент, економију и финансије = Belgrade : Faculty of Applied Management, Economy and Finance, 2020 (Београд : Факултет за примењени менаџмент, економију и финансије). - 1 електронски оптички диск (CD-ROM) ; 12 cm : текст, слика

Системски захтеви: Нису наведени. - "Примерено теми и циљу научног скупа установљене су две сесије: I сесија: Иновације у функцији развоја (Тематски зборник) и II сесија: Иновацијама до пословног успеха (Зборник радова са међународног скупа)." --> предговор. - Тираж 100. - Библиографија уз сваки рад.

ISBN 978-86-84531-49-2

а) Иновације -- Технолошки развој -- Зборници б) Знање -- Економија -- Зборници в) Предузећа -- Пословање -- Информациона технологија -- Зборници г) Одрживи развој -- Зборници д) Корона вирус -- Економски аспект -- Зборници

COBISS.SR-ID 26647305